

Sygn. Akt XVII AmA 47/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska

Protokolant: Magdalena Żabińska

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2019 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.,

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. od decyzji częściowej Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 grudnia 2013 roku, Nr (...)

1. oddala odwołanie,

2. zasądza od Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1.260,00 zł (jeden tysiąc dwieście sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję oraz tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego postępowań apelacyjnych.

Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska

Sygn. akt XVII AmA 47/18

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów decyzją częściową z dnia 6 grudnia 2013 roku nr (...) orzekł:

I. podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów i stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, oraz na podstawie art. 104 § 2 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. polegające na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych przy zawieraniu z konsumentami umów kredytu konsumenckiego postanowień o treści:

- „Zadłużenie przeterminowane jest ściągane przez Bank przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej, bez dyspozycji Posiadacza/y rachunku/ów ze środków znajdujących się na Jego/ich rachunkach oraz wpływów na Jego/ich rachunki prowadzane

przez Bank, do czego niniejszym Posiadacz/e rachunku/ów udziela/ją Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa oraz potwierdza/ją, że Bank, jako pełnomocnik Posiadacza/y - będąc jednocześnie Bankiem prowadzącym należące do Posiadacza/y rachunki może być drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu Posiadacza/y rachunku/ów tj. polecenia przelewu złożonego Bankowi w imieniu Posiadacz/y rachunku/ów "

(„Umowa o Limit w saldzie debetowym”);

- „Zadłużenie przeterminowane jest ściągane przez Bank przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej, bez dyspozycji Kredytobiorcy ze środków znajdujących się na Jego rachunkach oraz wpływów na Jego rachunki prowadzone przez Bank, do czego niniejszym Kredytobiorca udziela Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa oraz potwierdza, że Bank, jako pełnomocnik Kredytobiorcy - będąc jednocześnie Bankiem prowadzącym należące do Kredytobiorcy rachunki może być drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu Kredytobiorcy tj. polecenia przelewu złożonego Bankowi w imieniu Kredytobiorcy"

(„Umowa kredytu gotówkowego”, „Umowa kredytu gotówkowego przeznaczonego częściowo na spłatę innych kredytów”, „Umowa kredytu gotówkowego przeznaczonego na spłatę innych zobowiązań, którego celem jest restrukturyzacja zobowiązań”. „Umowa kredytu gotówkowego z przeznaczeniem na cele konsumpcyjne, z opcją zabezpieczenia pojazdem „auto okazja”),

które pozbawiają konsumenta możliwości wyrażenia wyraźnej i świadomej zgody na udzielenie ww. pełnomocnictwa, a tym samym naruszają art. 17 ustawy z 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, i stwierdził zaniechanie jej stosowania 28 grudnia 2012 roku;

II. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nakłada się na Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w K. karę pieniężną w wysokości 912 861 zł (słownie: dziewięćset dwanaście tysięcy osiemset sześćdziesiąt jeden złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia określonego w pkt I. sentencji przedmiotowej decyzji;

III. na podstawie art. 104 § 2 oraz art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy z 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, umarza się jako bezprzedmiotowe postępowanie wszczęte w związku z podejrzeniem, że działanie Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. polegające na wprowadzaniu w błąd, w związku z zawieraniem umów o kredyt konsumencki:

1) co do wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, poprzez prezentowanie informacji o jej wysokości wyliczonej przy błędnym założeniu, że kredytowane koszty kredytu powinny zostać uwzględnione w kwocie wypłaty k, o której mowa w pkt 2 załącznika nr 4 do ustawy z 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim,

stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i ust. 2 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i godzi w zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powód Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą G. zaskarżył decyzję w części, tj. w zakresie punktów I i II rozstrzygnięcia (sentencji) decyzji.

Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego i procedury administracyjnej, a w szczególności:

1. naruszenie § 5 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 roku w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Rozporządzenie”) w zw. z art. 33 ust. 3, ust. 4, ust. 5 i ust. 6 u.o.k.k. oraz w zw. z art. 6 i art. 19 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k. poprzez prowadzenie

Postępowania przez Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. („Delegatura”) i wydanie Decyzji przez Dyrektora Delegatury z naruszeniem przepisów o właściwości, co skutkuje nieważnością Decyzji (art. 156 § 1 pkt 1 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k.);

2. naruszenie art. 33 ust. 5 i ust. 6 u.o.k.k. oraz art. 268a k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k. poprzez prowadzenie Postępowania przez Delegaturę i wydanie Decyzji przez Dyrektora Delegatury bez ważnego upoważnienia, a w konsekwencji z naruszeniem przepisów o właściwości oraz z rażącym naruszeniem prawa, co skutkuje nieważnością Decyzji (art. 156 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k.);

3. naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. poprzez uznanie za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stosowanie postanowień wzorców umów, które nie zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.;

4. naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 u.o.k.k. w zw. z art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej poprzez:

(i) błędne przyjęcie, jakoby naruszenie art. 17 u.s.d.g. mogło stanowić podstawę uznania bezprawności działania przedsiębiorcy dla potrzeb przypisania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów i wymierzenia kary, oraz

(ii) błędne przyjęcie, jakoby umieszczenie we wzorcu umowy kredytu konsumenckiego postanowień zawierających pełnomocnictwo do pobrania kwoty zadłużenia przeterminowanego ze środków znajdujących się na rachunkach bankowych konsumenta prowadzonych przez Bank stanowiło działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami, a w konsekwencji uznanie jakoby działanie to stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów;

5. naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 u.o.k.k. poprzez pominięcie przy ocenie, czy zarzucana Powodowi praktyka stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, modelu przeciętnego konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny, i dokonanie tej oceny z perspektywy konsumenta, który jest niepoinformowany, nieuwważny i nieostrożny;

6. naruszenie art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe („prawo bankowe”) oraz art. 30 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim („u.k.k.”) poprzez błędne przyjęcie, jakoby z treści tych przepisów wynikało, że pełnomocnictwo do pobrania kwoty zadłużenia przeterminowanego ze środków znajdujących się na rachunkach bankowych konsumenta prowadzonych przez Bank powinno zostać wyodrębnione z treści umowy kredytu konsumenckiego;

7. naruszenie art. 7 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k. oraz art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 84 u.o.k.k., polegające na braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz ocenie wiarygodności i mocy dowodów w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego, skutkujące błędnym i dowolnym ustaleniem stanu faktycznego sprawy, w szczególności:

(i) pominięcie przez Prezesa UOKiK, że w formularzach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego, przekazywanych konsumentom przez Bank zgodnie z art. 14 u.k.k., Bank informował konsumentów, że zabezpieczeniem udzielanego kredytu jest nieodwołalne pełnomocnictwo do pobrania kwoty zadłużenia przeterminowanego ze środków znajdujących się na rachunkach bankowych konsumenta prowadzonych przez Bank,

(ii) błędne i dowolne ustalenie, jakoby postanowienia stosowanych przez Bank wzorców umów kredytu konsumenckiego zawierające ww. pełnomocnictwo mogły zostać łatwo przeoczone przez konsumenta ze względu na brak graficznego wyodrębnienia tych postanowień z treści wzorców umów,

(iii) błędne i dowolne ustalenie, jakoby postanowienia stosowanych przez Bank wzorców umów kredytu konsumenckiego zawierające ww. pełnomocnictwo pozbawiały konsumenta możliwości wyrażenia wyraźnej i świadomej zgody na udzielenie tego pełnomocnictwa;

8. naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 u.o.k.k. poprzez zaniechanie uwzględnienia, przy ustalaniu wysokości kary nałożonej Decyzją, istotnych okoliczności zarzucanego naruszenia przepisów u.o.k.k.

W związku z powyższymi zarzutami wniosł o:

1. uchylenie Decyzji w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktów I i II rozstrzygnięcia Decyzji, a na wypadek nieuwzględnienia tego wniosku, wniosł o:

2. zmianę Decyzji w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktów I i II rozstrzygnięcia Decyzji, poprzez uchylenie punktów I i II rozstrzygnięcia Decyzji, a na wypadek nieuwzględnienia tego wniosku, wniosł o:

3. zmianę Decyzji w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktów I i II rozstrzygnięcia Decyzji, poprzez zmianę punktu I rozstrzygnięcia Decyzji poprzez umorzenie Postępowania lub uznanie, że praktyka opisana w tym punkcie nie stanowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, przy jednoczesnym uchyleniu punktu II rozstrzygnięcia Decyzji.

V. Ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia wniosków zawartych w punktach poprzedzających, wniosł o zmianę zaskarżonej Decyzji w zakresie punktu II sentencji Decyzji poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej wskazanej w punkcie II sentencji Decyzji lub obniżenie wysokości tej kary.

VI. W każdym wypadku, wniosł o stwierdzenie, że Decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

Wniósł również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podtrzymał stanowisko wyrażone w decyzji.

Wyrokiem z 8 czerwca 2015 rok Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję częściową w zaskarżonej części i zasądził od Prezesa UOKiK na rzecz powoda kwotę 1.360 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek wniesionej przez pozwanego apelacji od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 2 grudnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt VI ACa 1185/15 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie - Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pismem z dnia 28 listopada 2016 roku (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. zgłosił interwencję uboczną po stronie pozwanego wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz interwenienta ubocznego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 630,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji powoda i interwenienta ubocznego, Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2018 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie, w sprawie o sygn. akt VII AGa 1143/18, w punkcie I sentencji sprostował omyłkę w komparycji zaskarżonego wyroku w ten sposób, że w miejsce „zainteresowanego” wpisał „interwenienta ubocznego po stronie powoda”, w punkcie II sentencji uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w

Warszawie - Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu powyższego wyroku wskazał, że w ocenie Sądu Apelacyjnego rozszerzenie przez Sąd Okręgowy podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania Banku w stosunku do tej jaką powołano w decyzji było dopuszczalne, jednak wymagało ono uprzedzenia przez Sąd pierwszej instancji stron o takim zamiarze, aby mogły wypowiedzieć się co do dodatkowej podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania banku.

Wobec powyższego, na skutek zarządzenia z dnia 12 grudnia 2018 roku strony zajęły stanowisko wskutek uprzedzenia o zamiarze rozszerzenia dodatkowej podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania banku z art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Strona pozwana w piśmie w dnia 10 stycznia 2019 roku wskazała na zasadność rozszerzenia podstawy prawnej jak wyżej. Pozwany wskazał, że działania banku nie były skierowane do szczególnej grupy konsumentów, wyróżniających się specjalnymi cechami. Adresatem sprzecznych z dobrymi obyczajami działań przedsiębiorcy był bowiem przeciętny konsument niewyróżniający się niczym szczególnym, który chciał zawrzeć z bankiem umowę kredytu. W ocenie pozwanego zaistniała przesłanka „istotnego zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta”, które według definicji zawartej w dyrektywie 2005/29/WE oznacza wykorzystanie praktyki handlowej w celu znacznego ograniczenia zdolności konsumenta do podjęcia świadomej decyzji i skłonienia go tym samym do podjęcia decyzji dotyczącej transakcji, której inaczej by nie podjął. Zawierane przez bank we wzorcach umownych oświadczenie woli o ustanowieniu pełnomocnictwa dla Banku wiąże się z daleko idącymi, niekorzystnymi dla konsumenta konsekwencjami. Przedmiotowe pełnomocnictwo uprawnia powoda do ściągnięcia swojej należności bez dyspozycji konsumenta przed wszystkimi płatnościami (z pewnymi wyjątkami), również wówczas gdy zasadność roszczenia banku z tytułu zadłużenia przeterminowanego jest przedmiotem sporu między bankiem a konsumentem, zwracając przy tym uwagę na nieodwołalny charakter tego pełnomocnictwa oraz to, że bank jest jednocześnie drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu konsumenta. Z uwagi na łatwość przeoczenia tego oświadczenia, może dojść do zniekształcenia w sposób istotny zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta.

Powód oraz interwenient uboczny w piśmie z dnia 11 stycznia 2019 roku podnieśli, że:

- rozszerzenie podstawy prawnej we wskazany sposób jest niedopuszczalne bowiem zmierza do zmiany zarzucanej powodowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów ze stosowania wzorców umownych o określonej treści na stosownie nieuczciwych praktyk rynkowych,

- rozszerzenie podstawy prawnej we wskazany sposób pozostaje bez znaczenia dla oceny bezprawności zarzucanej powodowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, bowiem udzielenie pełnomocnictwa nie jest produktem w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Wskazali również, że zdają sobie sprawę z tego, iż Sąd Apelacyjny wskazał, że samo rozszerzenie podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania banku, bez zmiany opisu tego zachowania było dopuszczalne, jednak w ich ocenie będzie to stanowić jednocześnie zmianę rodzaju zarzucanego powodowi czynu, tj. z zaznaczeniem, że praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, polegająca na zamieszczeniu we wzorcach umów określonych postanowień, jest innego rodzaju praktyką niż nieuczciwa praktyka rynkowa. Wskazali przy tym na przesłankę tego ostatniego, tj. że wymaga wykazania w szczególności istotnego zniekształcenia lub możliwości zniekształcenia zachowania przeciętnego konsumenta względem produktu, a jak podkreślili, pełnomocnictwo produktem nie jest. Zazaczyli przy tym, że przecież zarzut Prezesa sprowadza się tylko do zaburzenia swobody decyzyjnej konsumenta co do udzielania pełnomocnictwa, a nie zawarcia umowy kredytu konsumenckiego. W stosunku prawnym jakim jest pełnomocnictwo, nie ma ani wierzyciela, ani dłużnika w rozumieniu art. 353§1 k.c., a więc nie ma praw, ani obowiązków. Według powoda, jego interpretacji koresponduje z motywem 7 Dyrektywy 2005/29/WE: „Niniejsza dyrektywa odnosi się do praktyk handlowych bezpośrednio związanych z wywieraniem wpływu na decyzje dotyczące transakcji podejmowane przez konsumentów względem produktów”.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Upoważnieniem z dnia 20 listopada 2012 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów upoważnił J. W. Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do udzielania w okresie od 21 do 22 listopada 2012 roku Delegaturom i Dyrektorom Delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we W. upoważnień uprawniających Delegatury do podjęcia czynności wynikających z ustawy z 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowań w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy oraz uprawniających Dyrektorów Delegatur UOKiK do wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów./k. 1 akta adm./

Upoważnieniem z dnia 21 listopada 2012 roku J. W. Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów upoważnił Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. do podjęcia czynności wynikających z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących wszczęcia i prowadzenia w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy postępowania i wydania decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stosowanych przez Bank (...) S.A. w K. polegających na naruszeniu art. 17 ustawy z 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej oraz art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym Panią D. B. Dyrektora Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. do podpisywania dokumentów wydawanych w toku postępowania jak też podpisania decyzji kończącej ww. postępowanie./k. 2 akt adm./

Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. (poprzednio: w K.) jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego pod nr (...). Przedmiotem działalności Banku jest m.in. udzielanie kredytów, udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie akredytyw, udzielanie pożyczek pieniężnych, czy też wydawanie kart płatniczych. W ramach swojej działalności Bank oferuje konsumentom m.in. zawieranie umów o kredyt konsumencki posługując się przy tym wzorcami umownymi./k. 57-65, okoliczności bezsporne/

Od dnia 3 kwietnia 2012 roku Bank (...) stosował wzorce umowne zatytułowane: „Umowa o limit w saldzie debetowym”, „Umowa kredytu gotówkowego”, „Umowa kredytu gotówkowego przeznaczonego częściowo na spłatę innych kredytów”, „Umowa kredytu gotówkowego przeznaczonego na spłatę innych zobowiązań, którego celem jest restrukturyzacja zobowiązań”, „Umowa kredytu gotówkowego z przeznaczeniem na cele konsumpcyjne, z opcją zabezpieczenia pojazdem „ auto okazja””.

Bank (...) S.A. wykorzystywał w powyższych wzorcach postanowienia o treści:

- „Zadłużenie przeterminowane jest ściągane przez Bank przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej, bez dyspozycji Posiadacza/y rachunku/ów ze środków znajdujących się na Jego/ich rachunkach oraz wpływów na Jego/ich rachunki prowadzone przez Bank, do czego niniejszym Posiadacz/e rachunku/ów udziela/ją Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa oraz potwierdza/ją że Bank, jako pełnomocnik Posiadacza/y - będąc jednocześnie Bankiem prowadzącym należące do Posiadacza/y rachunki może być drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu Posiadacza/y rachunku/ów tj. polecenia przelewu złożonego Bankowi w imieniu Posiadacz/y rachunku/ów" (§ 7 ust. 8 wzorca „Umowa o Limit w saldzie debetowym”);

- „Zadłużenie przeterminowane jest ściągane przez Bank przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej, bez dyspozycji Kredytobiorcy ze środków znajdujących się na Jego rachunkach oraz wpływów na Jego rachunki prowadzone przez Bank, do czego niniejszym Kredytobiorca udziela Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa oraz potwierdza, że Bank, jako pełnomocnik Kredytobiorcy - będąc jednocześnie Bankiem prowadzącym należące do Kredytobiorcy rachunki może być drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu Kredytobiorcy tj. polecenia przelewu złożonego Bankowi w imieniu Kredytobiorcy" (§ 7 ust. 4 wzorca „Umowa kredytu gotówkowego”, § 7 ust. 4 wzorca „Umowa kredytu

gotówkowego przeznaczonego częściowo na spłatę innych kredytów", § 6 ust. 4 wzorca „Umowa kredytu gotówkowego przeznaczonego na spłatę innych zobowiązań, którego celem jest restrukturyzacja zobowiązań”, § 7 ust. 4 wzorca „Umowa kredytu gotówkowego z przeznaczeniem na cele konsumpcyjne, z opcją zabezpieczenia pojazdem „auto okazja”). /k. 23-54 akt adm., okoliczności bezsporne/

Departament prawny Banku (...) S.A. oraz zespół, który przygotowywał umowy kredytowe opracował listę informacji, które obowiązkowo musiały być przekazywane klientom banku, przy zawieraniu umów kredytu konsumenckiego./ zeznania świadka A. W. k. 810-812/

Bank (...) S.A. wprowadził do obrotu z dniem 28 grudnia 2012 roku wzorce umów, wykorzystywane przy zawieraniu z konsumentami umów kredytu konsumenckiego, które nie zawierały już ww. postanowień./ okoliczność bezsporna/

Postanowieniem z 23 listopada 2012 roku podpisanym przez Dyrektora Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. D. B., która działała w oparciu o upoważnienie z dnia 21 listopada 2012 roku Prezes UOKiK wszczął postępowania w związku z podejrzeniem, że Bank stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, w której mowa w art. 24 ust. 1 i 4 ustawy polegających na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych przy zawieraniu umów kredytu konsumenckiego wskazanych postanowień, formularza informacyjnego co może naruszać art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej i godzić w zbiorowe interesy konsumentów oraz może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz wprowadzaniu w błąd, w związku z zawieraniem umów o kredyt konsumencki co do wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania oraz co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i ust. 2 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i godzić w zbiorowe interesy konsumentów oraz może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zawiadamiając Bank o wszczęciu przedmiotowego postępowania oraz o zaliczeniu w poczet dowodów w postępowaniu wskazanych dokumentów, Prezes UOKiK wezwał powoda do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów, jak również do ustosunkowania się do zarzutów przedstawionych w sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania./k. 196-200 akt adm./

Pismem z 10 grudnia 2012 roku Bank (...) S.A., w odpowiedzi na powyższe wezwanie, odniósł się do przedstawionych zarzutów i złożył wniosek o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów./k. 201-218 akt adm./

Pismem z 31 stycznia 2013 roku Bank (...) S.A., poinformował, iż z dniem 28 grudnia 2012 roku usunął z kwestionowanych przez Prezesa UOKiK wzorców umów wykorzystywanych przy zawieraniu z konsumentami umów kredytu konsumenckiego klauzule wskazane w pkt. I sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania, załączając zmienione wzorce umowne. Podkreślił jednak, że w ocenie Banku, stosowanie powyższych postanowień nie stanowiło praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, tym samym Bank podtrzymuje argumentację jak w piśmie z dnia 10 grudnia 2012 roku. Wskazał, że zmiana wzorców umownych w tej kwestii stanowi potwierdzenie dążenia banku do stosowania postanowień umownych, które nie budzą wątpliwości konsumentów i urzędu w kontekście ich zgodności z obowiązującym prawem, jak i transparentności. /k. 226-263 akt adm./

W piśmie z 8 lipca 2013 roku Bank (...) S.A. wskazał wartość przychodów za 2012 rok, które wynosiły (...) złotych, załączając roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe za 2012 rok./k. 278 – 388 akt adm./

Prezes Urzędu pismem z 23 lipca 2013 roku zawiadomił Bank (...) S.A. o zakończeniu postępowania dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w W.. /k. 390, 391 akt adm./

Bank (...) S.A. pismem z 24 lipca 2013 roku podtrzymał dotychczasową argumentację oraz potwierdził usunięcie zakwestionowanych postanowień z wzorców umów./k. 392-395 akt adm./

W dniu 6 grudnia 2013 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję częściową nr (...)/k. 398-412 akt adm./

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów, w tym znajdujących się w aktach postępowania administracyjnego, gdyż nie były kwestionowane przez strony, jak również w ocenie Sądu nie budziły wątpliwości.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. W., z uwagi na ich spójność.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

Z uwagi na charakter niniejszego postępowania, zainicjowanego na skutek odwołania, od decyzji, podnoszone przez powoda zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania należało uznać za całkowicie bezzasadne. Jak wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie, gdyby nawet doszło do naruszenia przepisów procedury, to nie mają one wpływu na rozstrzygnięcie wydane przez Sąd. Jak wskazał SN w wyroku z dnia 20 września 2005 roku, sygn. akt III SZP 2/05 „Jurysdykcyjna funkcja Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie może sprowadzać się tylko do oceny legalności decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd ten powinien dążyć do ustalenia okoliczności faktycznych sprawy, a następnie dokonać ich prawnej oceny w zakresie zasadności odwołania.”

Sąd nie podziela argumentacji powoda w odniesieniu do zarzutów dotyczących prowadzenia postępowania przez Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. („Delegatura”) i wydania decyzji przez Dyrektora Delegatury z naruszeniem przepisów o właściwości oraz z rażącym naruszeniem prawa. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt VI ACa 1185/15, dokonał bowiem wiążącej oceny prawnej w tym przedmiocie (art. 386§6 k.p.c.). Za Sądem Apelacyjnym wskazać należy, że zgodnie z art. 33 ust. 4 uokik, delegatury Urzędu oprócz spraw należących do ich właściwości mogą załatwiać inne sprawy przekazane im przez Prezesa Urzędu. Art. 33 ust 5 uokik stanowi, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach Prezes Urzędu może sprawę należącą do właściwości delegatury przejąć lub przekazać do załatwienia innej delegaturze Urzędu albo sprawę należącą do swojej właściwości przekazać do załatwienia wskazanej delegaturze. W myśl ust. 6, powołanego artykułu, decyzje i postanowienia w sprawach z zakresu właściwości delegatur oraz w sprawach przekazanych do załatwienia przez Prezesa Urzędu na podstawie ust. 5 dyrektorzy delegatur wydają w imieniu Prezesa Urzędu.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny, uzasadnione jest również zwrócenie uwagi na treść art. 268a k.p.a. oraz na treść § 2 ust. 3 Statutu UOKiK, który stanowi Załącznik do zarządzenia nr 146 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2008 r. (poz. 846). W myśl pierwszego z tych przepisów organ administracji publicznej może upoważniać, w formie pisemnej, pracowników obsługujących ten organ do załatwiania spraw w jego imieniu w ustalonym zakresie, a w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, postanowień i zaświadczeń. Zgodnie z § 2 ust. 3 Statutu UOKiK, Prezes może upoważnić osoby, o których mowa w ust. 1, a także innych pracowników Urzędu do podejmowania decyzji, w określonych sprawach, w jego imieniu. Prezes UOKiK sformułował akt administracyjny w postaci umocowania Wiceprezesa UOKiK w następujący sposób: „upoważniam Pana J. W. Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do udzielania w okresie od dnia 21 do dnia 22 listopada 2012 r. Delegaturom i Dyrektorom Delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów upoważnień uprawniających Delegatury do podjęcia czynności wynikających z ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (...) dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowań w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy oraz uprawniających Dyrektorów Delegatur do wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”

Sąd Apelacyjny w powołanym wyroku zwrócił również uwagę, że zakres umocowania Wiceprezesa został określony w sposób funkcjonalny. Analiza upoważnienia z 20 listopada 2012 r. prowadzi do wniosku, że udzielenie na jego podstawie „upoważnienia” mają doprowadzić do skutku m.in. w postaci uzyskania przez dyrektorów delegatur uprawnień do wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 lutego 2015 r. sygn. akt III SK 46/14 stwierdził, że z unormowań rangi ustawowej

wynika „upoważnienie dla dyrektorów delegatur do wydawania decyzji w imieniu Prezesa Urzędu, bez potrzeby legitymowania się upoważnieniem, o którym mowa w art. 268a k.p.a. To ustawowe upoważnienie przysługuje dyrektorom delegatur w sprawach z zakresu właściwości delegatury, o czym rozstrzygało rozporządzenie z 2002 r., oraz w sprawach przekazanych przez Prezesa Urzędu”. Za Sądem Apelacyjnym, Sąd uwzględnia również stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone wyroku z 9 września 2015 r., sygn. akt III SK 40/14, a w szczególności to, iż „przekazanie sprawy należącej do właściwości Centrali Urzędu do załatwienia delegaturze Urzędu na podstawie art. 33 ust. 5 uokik powoduje, że z mocy art. 33 ust. 6 uokik, bez potrzeby dodatkowego upoważnienia, dyrektor delegatury jest właściwy do wydania wszelkiego rodzaju decyzji i postanowień. Kompetencja dyrektora delegatury, o której mowa w art. 33 ust. 6 uokik, ma charakter ustawowy i nie jest konieczne wydanie dodatkowego upoważnienia. Jeżeli zaś organ takie upoważnienie wyda dla dyrektora delegatury, nie można z takiego upoważnienia wywodzić, że ma ono węższy zakres, niż wynikający z art. 33 ust. 6 uokik.” Z powyższych względów powołane wyżej zarzuty powoda nie zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz. U. nr 50, poz. 331, z późn. zm.), zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, natomiast przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Istotnie, Sąd powszechny nie może orzekać co do stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, innej niż ta, która była przedmiotem zaskarżonej decyzji, z uwagi na konieczność zachowania tożsamości przedmiotu postępowań administracyjnego i sądowego. Sąd również podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 23 maja 2017r., sygn. akt III SK 35/16, Lex nr 2312220), iż opis praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów musi obejmować nie tylko opis działania przedsiębiorcy, lecz także określenie grupy podmiotów będących konsumentami, których zbiorowe interesy zostały naruszone. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 sierpnia 2018 roku, sygn. akt VII Aga 1143/18 wskazał, że „w niniejszej sprawie nie występuje wątpliwość co do tożsamości przedmiotu postępowań administracyjnego i sądowego, albowiem jest to zachowanie powoda polegające na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystywanych przez zawieraniu z konsumentami umów kredytu konsumenckiego, postanowień wskazanych w punkcie I decyzji”. W zaskarżonej decyzji wskazano również, że zachowanie powoda pozbawiało konsumenta możliwości wyrażenia wyraźnej i świadomej zgody na udzielenie Bankowi pełnomocnictwa do złożenia polecenia przelewu przeterminowanego zadłużenia, naruszając art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Wskazać tu jednak należy, że uzasadnione jest w niniejszej sprawie rozszerzenie podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania Banku tj. wskazanie, iż stanowi ono nieuczciwą praktykę rynkową o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Ponadto, jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn.. akt VII Aga 1143/18, samo rozszerzenie podstawy prawnej określającej bezprawność zachowania banku, bez zmiany opisu tego zachowania, nie prowadzi do braku tożsamości postępowań administracyjnego i sądowego. Nie ma zatem racji powód i interwenient uboczny wskazując, że powyższe prowadzi do zmiany rodzaju zarzucanego czynu. Sąd Apelacyjny w Warszawie, w uzasadnieniu powyższego wyroku wskazał również, że: „(...) dodatkowa podstawa prawna określająca bezprawność zachowania powoda w niniejszej sprawie ma istotne znaczenia. W judykaturze wyrażono bowiem trafny podgląd, że w sytuacji, gdy ustawy szczególne określają wymagany przez prawodawcę standard zachowania przedsiębiorcy względem konsumentów, nie ma argumentów, które mogłyby przemawiać za występowaniem potrzeby motywowanej szczególnymi względami interesu publicznego, uzasadniającej zastosowanie w takich sprawach art. 17 ustawy u.s.d.g. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2014r, sygn.. akt III SK 45/13, OSNP 2015, nr 9, poz. 130).”

Nie budzi wątpliwości Sądu, że praktyka polegająca na stosowaniu we wzorcach umownych wykorzystanych przy zawieraniu z konsumentami umów kredytu konsumenckiego, opisana w punkcie I decyzji stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, gdyż stanowi działanie bezprawne, a zatem stanowi działanie, o którym mowa w treści powołanego wyżej art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Niewątpliwie bowiem powód jest przedsiębiorcą i podejmuje działania, w szczególności wskazane w opisie punktu I decyzji w obrocie z konsumentami.

Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumenta może być tylko zachowanie bezprawne. Przez pojęcie "bezprawność" należy rozumieć sprzeczność zachowania przedsiębiorcy z prawem lub – inaczej – naruszenie prawa. Bezprawność ma charakter obiektywny. Kwalifikacja zachowania jako praktyki naruszająca zbiorowe interesy konsumentów oderwana jest od winy, a nawet jego świadomości. W prawie cywilnym przyjmuje się, że zachowanie jest bezprawne nie tylko wtedy gdy jest sprzeczne z przepisami prawa ale też z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. (D. Miąsik, komentarz do art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, red. T. Skoczny, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2009, str. 952, 956). W orzecznictwie wskazuje się, że bezprawność działania przedsiębiorcy może przejawiać się w jego sprzeczności z dobrymi obyczajami, które powinny charakteryzować relacje między przedsiębiorcą a konsumentem. Relacje te winny się wyrażać w uczciwym, równorzędnym traktowaniu konsumenta jako partnera umowy, w szczególności poprzez udzielanie mu rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, zachowanie szczególnej staranności przy formułowaniu treści umowy oraz niewykorzystywanie pozycji profesjonalisty.

W odniesieniu do przesłanki ingerencji zachowania przedsiębiorcy w "zbiorowe interesy konsumentów", wskazuje się w doktrynie, że o istnieniu zbiorowych interesów konsumentów, nie świadczy suma interesów jednostkowych powoduje, że zakaz z art. 24 obejmuje takie zachowania przedsiębiorcy, które można określić przymiotnikiem "generalny" – zasadniczo dotyczą każdego konsumenta w znajdującym się w określonej sytuacji. Chodzi o to, że przedsiębiorca przyjął określony sposób działania w odniesieniu do konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy (zob. D. Miąsik, komentarz do art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wyd. 2, red. T. Skoczny, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2014). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 roku, sygn. akt III SK 27/07, wskazał, że nie można przy rekonstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana była do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium (np. nabywcy określonego towaru w określonym przedziale czasowym).

W świetle powyższego, nie ulega wątpliwości Sądowi, że działanie opisane w punkcie I decyzji stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wchodzących w skład określonej grupy, tj. klientów powodowego banku zawierających umowy kredytu konsumenckiego, zawierającego postanowienia umowne wskazane w punkcie I decyzji. Sąd miał tu również na względzie powtarzalność zachowania powoda względem powyższej grupy konsumentów. Ponadto, w ocenie Sądu działanie opisane w punkcie I decyzji stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w treści art. 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 23 sierpnia 2007 r. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji). W niniejszej sprawie mamy zatem do czynienia z nieuczciwą praktyką rynkową w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, która jednocześnie godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a takie działanie w świetle prawa może zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z treścią przepisu art. 4 ust. 1 upnpr, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Zgodnie z treścią ust. 2, za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznych z prawem kodeksu dobrych praktyk, jeżeli działania te spełniają przesłanki określone w ust. 1. Zgodnie z art. 2 pkt 5 upnpr, przez kodeks dobrych praktyk rozumie się zbiór zasad postępowania, a w szczególności norm etycznych i zawodowych, przedsiębiorców, którzy zobowiązali się do ich przestrzegania w odniesieniu do jednej lub większej liczby praktyk rynkowych.

Mając na względzie w szczególności treść art. 4 ust. 1 upnpr, niewątpliwie popełniono powyższy czyn w postaci działania poprzez stosowanie we wzorcach umownych przedmiotowych postanowień w relacjach przedsiębiorca – konsument. Wskazać tu też należy, że ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym posługuje się pojęciem przeciętnego konsumenta. Przepis art. 2 pkt 8 upnpr za przeciętnego uznaje konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. W doktrynie i orzecznictwie wymaga się zarazem dokonania oceny tych cech z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy. W przedmiotowej sprawie rekonstruowany model przeciętnego konsumenta dotyczy konsumenta zawierającego z powodem umowę kredytu konsumenckiego. Adresatem działań powoda, polegających na stosowaniu wzorca na etapie zawierania umów zawierającego przedmiotowe oświadczenia, są ci konsumenci, którzy mogli skorzystać z oferty Banku i zawrzeć z nim umowę o kredyt konsumencki. W konsekwencji przyjąć należało, że oferta handlowa Banku, kierowana była do niedookreślonej grupy osób fizycznych, konsumentów, którzy zawierali umowę w celu bezpośrednio niezwiązanym z działalnością gospodarczą. Biorąc pod uwagę charakter oferowanej usługi finansowej, rację ma pozwany w piśmie z dnia 10 stycznia 2019 roku, iż brak podstaw do przyjęcia, aby powód kierował swoją ofertę do szczególnej grupy konsumentów, która mogłaby zostać wyodrębniona na podstawie określonej i wspólnej im cechy. Przyjęty zatem w niniejszej sprawie model przeciętnego konsumenta nie odwołuje się do szczególnej grupy konsumentów. Przez przeciętnego konsumenta należy zatem rozumieć konsumenta dostatecznie dobrze (przeciętnie) rozważnego i zorientowanego, mającego prawo do uzyskiwania od przedsiębiorcy rzetelnych informacji przekazywanych w sposób niewprowadzający w błąd. Wskazanie na cechy takie jak dostateczne poinformowanie, uwaga oraz ostrożność określa pewien zespół cech mentalnych konsumenta (jego „przeciętność”),

W doktrynie dopuszcza się dokonywanie stosownych ocen na podstawie norm środowiskowych, a więc o węższym zasięgu oddziaływania. Konsekwentnie za naruszające dobre obyczaje przyjmuje się przekroczenie postanowień zawartych w kodeksach etycznych opracowywanych dla poszczególnych grup zawodowych. Zgodnie z założeniami Kodeksu Etyki Bankowej przyjętym na XXV Walnym Zgromadzeniu (...) Banków (...) 18.04.2013 r., w części kodeksu dotyczącej relacji z klientami, wskazuje się w szczególności, że: w relacjach z Klientami bank powinien kierować się uczciwością, odpowiedzialnością, profesjonalizmem oraz innowacyjnością; Bank w stosunkach z Klientami i przy wykonywaniu czynności na rzecz Klientów, powinien działać zgodnie z zawartymi umowami, w granicach dobrze pojętego interesu własnego i z uwzględnieniem interesów Klientów. Bank nie może wykorzystywać swego profesjonalizmu w sposób naruszający interesy Klientów. Wskazuje się też, że zasady działania banku w stosunkach z Klientami, informacje o świadczonych usługach, a także umowy, dokumenty bankowe i pisma kierowane do Klientów, powinny być formułowane w sposób precyzyjny, zrozumiały i przejrzysty; Bank, informując Klientów o rodzajach i warunkach świadczonych usług (także w reklamach), stara się wyjaśnić różnice pomiędzy poszczególnymi oferowanymi usługami i produktami ze wskazaniem zarówno korzyści, które dana usługa lub produkt zapewniają, jak również związanego z nimi ryzyka, umożliwiając Klientowi dokonanie świadomego wyboru. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia z dnia 18 czerwca 2010 r., sygn. akt VI ACa 1431/09: „Co się tyczy obowiązujących w bankowości zwyczajów w tym też dobrych obyczajów, to zostały one skodyfikowane w tzw. Zasadach Dobrej Praktyki Bankowej (załącznik Nr 1 do uchwały nr (...) Walnego Zgromadzenia (...) Banków (...) z dnia 26.04.2007 r. ze zm.). (...) Wiążący charakter tychże zasad potwierdza art. 136 ust. 1 Prawa bankowego (Dz.U.02.72.665 j.t. ze zm.), który nakazuje biegłym rewidentom przeprowadzającym badanie sprawozdań finansowych banku powiadamiać Komisję Nadzoru Bankowego o ujawnionych faktach wskazujących na naruszenie zasad dobrej praktyki bankowej lub inne zagrożenie interesów klientów banku”.

W świetle powyższego niewątpliwie przyjąć należało, iż zamieszczenie w treści wzorca umowy oświadczeń woli konsumenta (wskazanych w punkt I decyzji) ustanawiających zabezpieczenie kredytu w postaci udzielenia Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa do ściągnięcia zadłużenia przeterminowanego z tytułu umowy kredytu konsumenckiego (przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej) bez dyspozycji konsumenta ze środków znajdujących się na jego rachunkach

oraz z wpływów na jego rachunki prowadzone przez Bank wraz z potwierdzeniem, że Bank, jako pełnomocnik konsumenta - będąc jednocześnie Bankiem prowadzącym należące do konsumenta rachunki - może być drugą stroną czynności prawnej dokonywanej w imieniu konsumenta jako posiadacza rachunku, tj. polecenia przelewu złożonego Bankowi w imieniu konsumenta przez Bank, stanowi działanie sprzeczne nie tylko z dobrymi obyczajami, ale również z powyższymi wskazanymi zasadami Kodeksu Etyki Bankowej. Wskazać przy należy, iż nie ma racji powód w piśmie z dnia 27 marca 2017 roku, że treść zakwestionowanych przez Prezesa klauzul w intencji Banku stanowić ma tzw. klauzulę potrącenia, a nie „klasyczne” pełnomocnictwo do dokonania formalnej czynności prawnej. Nie ulega bowiem kwestii, że treść oświadczeń woli wskazanych w punkt I zaskarżonej decyzji zawiera pełnomocnictwo rodzajowe (określające rodzaj czynności, do dokonywania których umocowany ma być pełnomocnik, art. 98 k.c.) w postaci: „udzielenia Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa do ściągnięcia zadłużenia przeterminowanego z tytułu umowy kredytu konsumenckiego (przed wszystkimi płatnościami z wyjątkiem tytułów egzekucyjnych realizowanych w trybie egzekucji sądowej lub administracyjnej) bez dyspozycji konsumenta”, zaś wskazany przez powoda możliwy skutek w postaci „potrącenia” nie zmienia charakteru powyższego pełnomocnictwa, jako jednostronnej czynności prawnej.

Dalej wskazać należy, że z pewnością zawarcie przedmiotowych oświadczeń woli, pośród innych postanowień umownych, bez szczególnego wyodrębnienia, bądź zawarcia oświadczenia w odrębnym dokumencie, nie czyni zadość zasadzie działania w relacjach z konsumentem w sposób zrozumiały i przejrzysty dla konsumenta. Istotnie, udzielenie określonego umocowania do działania powinno być zawarte w oddzielnym dokumencie, aby konsument miał pełną świadomość, że oprócz zawierania z bankiem określonej umowy kredytu udziela również umocowania – windykacyjnego pełnomocnictwa bankowi, co ma znaczenie, zwłaszcza, że działania banku oparte o to pełnomocnictwo mogłyby prowadzić do windykowania również spornej wierzytelności. Wskazać przy tym należy, iż z treści zeznań świadka nie wynika, aby pośród listy zagadnień obowiązkowo poruszanych z konsumentem, było właśnie zagadnienie przedmiotowego pełnomocnictwa, a tym samym, aby pracownicy banku wyjaśniali różnice pomiędzy poszczególnymi postanowieniami, ze wskazaniem ryzyka związanym ze skorzystaniem z produktu w postaci zawarcia umowy o kredyt konsumencki, zawierającej przedmiotowe oświadczenia, umożliwiając konsumentowi dokonanie świadomego wyboru. Powód nie wykazał zatem, aby pomimo, że przedmiotowe umocowanie zawarte było w treści umowy kredytu, przeciętnie zorientowany i uważny konsument, mógł świadomie udzielać bankowi przedmiotowego umocowania. Wbrew przekonaniu powoda, nie świadczy o tym okoliczność dysponowania przez powoda formularzami informacyjnymi dotyczącymi kredytu konsumenckiego. Świadek zeznała bowiem, iż nie posiada wiedzy, aby konsumenci byli informowani przy zawarciu umowy kredytu, że „zabezpieczeniem” spłaty kredytu jest przedmiotowe pełnomocnictwo. Zasadnie wskazał pozwany w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, że „Kiedy postanowienia takie są zamieszczone we wzorcu umownym i nie są wyodrębnione graficznie od pozostałych postanowień, mogą być łatwo przez konsumenta przeoczone.” Ponadto spełniona została ostatnia przesłanka w postaci istotnego zniekształcenia lub możliwości zniekształcenia zachowania przeciętnego konsumenta względem produktu. Należy tu podkreślić, że mylnie powód i interwenient wskazują na przedmiotowe pełnomocnictwo jako produkt. W niniejszej sprawie, produktem nie jest pełnomocnictwo, lecz umowa kredytu konsumenckiego, która niejednokrotnie nie zostałaby zawarta, gdyby przeciętnie zorientowany konsument był w pełni świadomy, że zawierając tą umowę udziela również przedmiotowego umocowania. Stosowanie owego wzorca zawierającego przedmiotowe pełnomocnictwo składa się na :”działanie” powoda tj. pierwszą z przesłanek, powodując u konsumenta mylne wyobrażenie o rzeczywistości, tj. takie, że zawiera jedynie umowę kredytu, nie zaś, jak w rzeczywistości - umowę kredytu oraz udziela bankowi przedmiotowego umocowania. W związku z tym, podnoszona przez powoda okoliczność, że art. 69 ustawy prawo bankowe i art. 30 ustawy o kredycie konsumenckim nie przewidują wymogu wyodrębnienia pełnomocnictwa z treści wzorców umownych, nie pozbawiło możliwości dokonania oceny działania powoda w powyższym zakresie.

W odniesieniu do zarzutów powoda co do wymiaru kary i naruszenia art. 111 uokik, Sąd nie dopatrył się żadnych nieprawidłowości, albowiem pozwany uwzględnił wszelkie dyrektywy jej wymiaru, dając temu wraz w uzasadnieniu decyzji. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik, Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się, choćby nieumyślnie, stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w rozumieniu

art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Przy jej ustalaniu pozwany w sposób prawidłowy wziął pod uwagę przepis art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zawierający przykładowy katalog wytycznych, umożliwiających ustalenie wysokości kary z uwzględnieniem okresu naruszenia przepisów ustawy, stopnia naruszenia przepisów ustawy oraz uprzedniego naruszenia przepisów ustawy. Funkcją przepisu art. 111 jest bowiem określenie ram wyznaczających zakres swobodnego uznania administracyjnego Prezesa Urzędu przy stosowaniu kar pieniężnych, przez co należy rozumieć zarówno ustalanie ich wysokości, jak i podejmowanie decyzji co do zasadności i potrzeby nałożenia kary w konkretnym przypadku.

Mając na uwadze powyższe przyjąć należało, iż nałożenie na powoda kary w wysokości wskazanej w punkt II decyzji było uzasadnione, zważywszy w szczególności na fakt, że działania powoda były sprzeczne z dobrymi obyczajami, które mogły wprowadzać konsumentów w błąd, a w konsekwencji narazić na wymierne straty finansowe, w przypadku spornych wierzytelności. Wbrew przekonaniu powoda, wskazana przez niego okoliczność, że pełnomocnictwo nie było nigdy stosowane w praktyce windykacyjnej banku, nie stanowi okoliczności łagodzącej oraz nie stanowi o niewłaściwym ustaleniu wysokości kary pieniężnej. Przedmiotowe pełnomocnictwo było bowiem zawarte we wzorcach umownych powoda i zachodziła możliwość jego zastosowania względem konsumenta. Istotna jest tu również okoliczność, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Powód powinien zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania umów zawieranych z wykorzystaniem wzorców umownych w taki sposób, by nie doprowadzić do nieuczciwej praktyki rynkowej, która jednocześnie godzi w zbiorowe interesy konsumentów, uznanej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd podziela stanowisko pozwanego, iż biorąc pod uwagę okoliczności sprawy należy przyjąć, że powód nie zachował reguł ostrożności wymaganych w obrocie gospodarczym oraz pozwala to na stwierdzenie, że powód działał nieumyślnie. Prawidłowo również pozwany ustalił, że okres stosowania postanowienia wskazanego w punkt I decyzji, tj. od dnia 3 kwietnia 2012 roku do dnia 28 grudnia 2012 roku, czyli przez okres niespełna 9 miesięcy, stanowi o przyjęciu, iż powód nie stosował praktyki długotrwale. Nie budzi również wątpliwości Sądu, że jako okoliczność obciążającą należało przyjąć znaczny zasięg naruszenia, z uwagi szeroki zakres działalności powoda w skali kraju, natomiast okolicznościami łagodzącymi były niewątpliwie: zaniechanie praktyki oraz zachowanie powoda w trakcie trwania postępowania administracyjnego służące sprawnemu prowadzeniu postępowania.

Brak było również podstaw do przyjęcia, że nałożona przez pozwanego kara we wspomnianej wysokości jest nieproporcjonalnie wysoka. Strona powodowa nie wykazała w żaden sposób, aby zachodziły jakiegokolwiek przesłanki skutkujące obniżeniem nałożonej przez pozwanego kary pieniężnej. Powód w toku niniejszego postępowania nie wykazał, aby nałożona kara zachwiała jego płynność finansową. Powód nie wykazał okoliczności przeciwnych, do niego należał obowiązek dowodzenia okoliczności, które mogłyby wpłynąć na zmniejszenie wymiaru kary czy odstąpienie od wymierzenia kary. Powód nie zadośćuczynił temu obowiązkowi pomimo tego, że odwołanie łączy przecież cechy nie tylko środka zaskarżenia, ale również powództwa, co z kolei umożliwia realizację przede wszystkim zasady kontradyktoryjności. Wskazać przy tym należy, iż kara w nałożonej wysokości, relatywnie niska, stanowi bowiem karę w dolnej granicy ustawowej (stanowi 0,035 % przychodu osiągniętego przez powoda w 2012 roku i ok. 0,35% kary maksymalnej) i zarazem adekwatna do zakresu stwierdzonego naruszenia, będzie również odpowiednio odczuwalna, na tyle dolegliwa, aby spełniła swoje funkcje. Należało zatem przyjąć, iż kara w wysokości nałożonej decyzją z dnia 6 grudnia 2013 roku, będzie na tyle odczuwalna dla powoda, aby spełniła swoje funkcje represyjną i zapobiegawczą sprawiając, że powód, jako podmiot ukarany będzie stosował się do obowiązującego porządku prawnego, a także wychowawczą oddziałując zniechęcająco na innych przedsiębiorców do podejmowania działań niezgodnych z prawem.

Z powyższych względów odwołanie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 479^{31a}§1 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. i 108 k.p.c., na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego po stronie pozwanej za I instancję oraz dwukrotnie za II instancję, zgodnie z wyrokami Sądu Apelacyjnego w

Warszawie: z dnia 2 grudnia 2016 roku w sprawie sygn. akt VI ACa 1185/15 oraz z dnia 2 sierpnia 2018 roku sygn. akt VII AGa 1143/18, w oparciu o §14 ust. 2 pkt 1 oraz §10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, oraz §12 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Sędzia SR (del.) Jolanta Stasińska